

Suskun Dostluk: Paul Auster Anısına, Aşka ve Dostluğa...

Kimi yazarlar okur için bir melodiye dönüşür. Satırlarındaki ritim tekdüze bile olsa, bazen bir Hollywood filmini bile andırsa, kendine özgü melodisiyle insana sızar.

Paul Auster'ın deyimiyle gömülü bulunduğunuz bedeninin içinde nasıl yaşadığınızı sormaya başlarsınız, usulca, hiç telaş duymadan.

Rutini darmadağın eden bir aşk karşılaşmasının heyecanı eksik olmayan sükûnetinde, sizi herhangi biri olmaktan çıkararak bir kadının bakışlarına maruz kalırcasına garip bir egemenlik hissine bürünürsünüz.

Auster'ın satırları bu garipliği, egemenlik hissini de kimi zaman en önde kimi zamansa bir geri vokal gibi kullanarak sunar insana.

Her şeyden önce bir hikâyesi olduğunu anımsatır. Bir hikâyeyiz olduğunuzu etinizle, kemiğinizle hissedersiniz onun melodisinde.

Hikâyeyiz bazen melodiyle kurgulanır, bazen sadece eşlik eder. Auster'ı okurken kıyısından köşesinden kendime tanık olmak, kendimi hatırlamak yoğunluğu giderek artan bir deneyim oldu.

Bu yüzden kapıldığım satırlarda kendimle yüzleşmeye eşlik eden melodi kimi zaman somutlaştı. Çoğu kez Terje Rypdal'ın *Last Nite*'ydi egemenliğin melodisi. *Last Nite*, Michael Mann'ın yönettiği Al Pacino ve Robert De Niro'nun başrollerini paylaştığı *The Heat*'in de müziklerinden...

Rypdal'ın çoğu parçası bu melodinin görünümüne dönüşebilse de ikinci parça *Before*'dur. Aşağıda değineceğim gibi Auster'ın vurguladığı erkekler arası dostluğu simgeleyecek şekilde Rypdal'ın Tekrö ile birlikte icra ettiği bir parçadır bu.

Auster'ın Dostluğu: Melodinin Suskunluk Eşiği

Bu hikâyenin kurucu unsuru, melodinin satırlara yüklediği dostluktur. Auster'ın satırlarıyla özellikle bir erkek okur dostluk kurabilir.

Auster'ın Coetzee'ye mektubunda ifade ettiği gibi erkek karakterleri ve bu karakterler arasında dostluğu işleyen romanları söz konusudur: *Kilitli Oda*, *Kehanet Gecesi* ve benim en beğendiğim romanı olan *Leviathan*.

Coetzee'ye bu ilk mektubunda erkekler arasındaki dostluğun bir bilinmezlik bölgesinden, suskunluk eşiğinden beslendiğine dikkat çeker Auster.

“Erkeklerin en yakın arkadaşlarından bile gizlediği sırları vardır” diye de ekler. Dostluğun içindeki “bilinmezliğin bu tarafsız bölgesi” asıl dramın, hikâyenin şekillendiği bölgedir: “Yine de dostluklar, bu bilmeyişin belirsiz alanında, çoğu kez onlarca yıl sürer.”

Kadımlarla ilişkiye dair bir tavsiye de aktarıyordu mektubunda: “Erkek olsaydı arkadaş olarak seçmeyeceğin bir kadını karın olarak seçme.”

Kendisiyle diyaloguna şahit olduğumu *Kış Günlüğü*'nde ise “Kendini bildin bileli Eros'un gönüllü kölesi oldun” diye not eder Auster, mektubunda da evliliğin, ilişkinin her şeyden önce sohbet olduğunu, dostluğun eşlik etmediği bir ilişkinin sürekliliğini sağlayamayacağını altını çizerek. Eros'un gönüllü köleliği de dostlukla şekillenir, onun güvencesindedir.

Mektubunda çocukluk arkadaşlıklarının heyecanından söz ettiği satırların ise kişisel hayatımda betimlediği bir yer vardır: “Sonunda annem pes etti ve Billy'nin yeni evini pahalya patlayan bir şehirlerarası telefonla aramama izin verdi. Neler konuştuğumuz aklımdan silinmiş, ama o anki

duygularımı bu sabah kahvaltıda ne yediğimi anımsadığım kadar net hatırlıyorum.” Çocukluk arkadaşlıklarının yuva olduğunu, sadece çocukluğun memleket özlemi barındırdığını hatırlatan bu satırlar, yetişkinlik dönemindeki o dostluğun bilinmezlik bölgesine renk veriyordur adeta.

Leviathan’da, yazar Benjamin Sachs ile yakın dostu Peter Aaron’ın hikâyesine tanık oluruz. Sachs ile Peter arasında geçen diyalogun şu saptaması adeta o bilinmezlik bölgesinin izlerini taşıyor gibidir:

“İnsan bir kez kendine karşı olmaya başladı mı, başka herkesin de karşı olduğunu düşünür.”

Brooklyn Çılgınlıkları’nın hastalığı dolayısıyla sayılı günleri kaldığını bilen Nathan Glass’ının dediği gibi, “herkes içinde birkaç kişi taşır ve çoğumuz gerçekten kim olduğumuzu bilemeden bir benlikten ötekine sığır dururuz.”

İçimizdeki hangi yüzün diğerine karşı olduğunu, hangisinin bir diğerine katıla katıla güldüğünü bilemeyiz çoğunlukla. Auster’ın romanları bu bilinmezliği, dramatize etmeden, hüznünü bile yalınlıkla önümüze serer. Ağdalı betimlemelerden ziyade her satırında abartıların anlamsızlığını ortaya koyacak denli bir sadelikle karşılaşırız onun satırlarında. Dostluğun o bilinmez bölgesindeki melodiye duymamızı sağlayan da bu sadeliktir. Öyle bir sadelik ki onu anlatmak haksızca ama anlaşılabilir şekilde abartıya kaçmama bile yol açabilir.

Cebindeki Kalem, Cebimdeki Kalem

Zafer Aracagök’ün zamanında şikâyet ettiği gibi, kadın ve erkeklerin kendi cinsel organlarına verdikleri değer her daim biçtikleri değer altında kalmasını politikayla, toplumsal sorunlarla harmanlayıp içe kusmalarını edebiyat sanmalarındaki o sıkıntı, Auster’a en uzak şeydir.

Böyle bir sıkıntı, bütün melodileri riyakâr bir ağıda çevirmekten fazlasına muktedir değildir.

Auster’ı yitiren dünyanın nefesinin körelmesinin nedenlerinden biri de dostluğu, o dostluğun bilinmezlik bölgesinde kendi hikâyelerimize de yönelmemizi sağlayan sadeliği ve melodiyi, riyakâr ağıtlar çağında duyulur kılacak bir suskunluğun kaybıdır.

Dünya çok gürültülü... Yaşamlarımız, ilişkilerimiz hatta kendimizle ilişkimiz gereksiz abartılarla bezeli... Auster’ın dostluğu bu dünyanın içinde ama ona bağımlı olmayan bir gerçeklikteydi. Hakikilik kaygısı duymadığı için hakikiydi.

Kırmızı Defter’de nasıl yazar olduğunu belirten satırlar bunun belki de onlarca kanıtından biridir:

“Geçen yıllar en azından bana şunu öğretti: cebinde bir kalem varsa, büyük olasılıkla bir gün onu kullanmaya başlamak gelecektir içinden. Çocuklarıma hep söylediğim gibi, işte ben böyle yazar oldum.”

Cebindeki kaleme sadakati onun satırlarıyla bizi bir araya getirdi.

Eros’un gönüllü köleliğine, dostluğa ve aşka bu satırlar...

Auster, olduğundan başka bir şey gibi görünme ihtiyacı duymayan sadelik için vardı. O sadelikle dostlukları, aşkı ve olduğu hâliyle kendi hayatımıza da tanıklık ettik.

Sadeliğe...

Adem Yılmaz, "Suskun Dostluk: Paul Auster Anısına, Aşka ve Dostluğa..."
<https://www.fikirtepediya.com/edebiyat/suskun-dostluk-paul-auster-anisina-aska-ve-dostluga/> (Yayın Tarihi: 4 Mayıs 2024).